

zijn er die geremd zijn in hun al te groote voortvarendheid, anderen zullen een duwtje gekregen hebben bij al te langzamen tred.

Voor de practijk lijkt me wel het belangrijkste de vermeerdering van de kennis; de gemakkelijke wijze, waarop men die kennis vermeerderen kan; het stellen midden in de belangstelling dit groote onderwerp: de paedagogiek.

Maar er is — ook dit mag niet worden vergeten, aan dergelijke congressen een gevaarlijke zijde. Ze kunnen de oppervlakkigheid in de hand werken.

Prof. Grosheide wees in 't algemeen op dit gevaar in zijn openingsrede van de vergadering der Ger. predikanten te Utrecht.

Zulk een congres als dit moet prikkel tot studie geven; moet de studie vergemakkelijken. Doet het dit niet en denkt men, dat men er na het aanhooren der onderscheiden referaten al alles van weet, dan vergist men zich. Dan weet men er nog precies onvoldoende van om mee te praten.

En nu kunnen we ook aan den arbeid voor een eigen congres.

Al zal 't ook de vraag zijn, of het gewenscht is, ons congres vrij kort na dit „groote“ te doen volgen.

J. W.

LITERATUUR EN KUNST.

Een Afrikaansche Roman.

Meermalen reeds spraken we naar aanleiding van nieuwverschene boeken over de Afrikaansche letterkunde en haar sterken vooruitgang in de laatste jaren. Wel is haar historie nog niet oud, zoodat we het begrip „laatste jaren“ niet te ruim mogen nemen, (we verwijzen in dit verband naar ons art. in „De Reformatie“ van 23 Nov. 1923), maar de groote opbloei dateert toch van den zeer recenten tijd en is te danken aan die krachtige groep jonge Afrikaners, die in woord en geschrift strijden voor de eigen Afrikaansche taal en een eigen Afrikaansche literatuur. Bij herhaling noemden we hun namen (nos van 18 Jan. 1 Febr., 8 Febr. 1924); het zijn immers de aan Nederlandsche Universiteiten gepromoveerde doctoren in de letteren als Malherbe, Pienaar, Schoonees, van Bruggen, Boshoff, e.d., die allen schreven over de Afrikaansche taal en haar openbaringen en thans als docenten de Afrikaansche jeugd in hun spoor leiden. Zij geven colleges en lessen, houden voordrachten en voordrachten, verzamelen bloemlezingen en dichtbundels, werken mede aan tijdschriften en onderwijsbladen, kort gezegd, ze trachten de belangstelling voor de eigen taal en haar schoonheid te verlevendigen en te voeden. Ze stemmen bij dat streven op een ouder geslacht, dat den weg baande en zoeken aanknooping bij jongeren, die in de tijdschriften schetsen en novellen of ook gedichten publiceren.

Zoo schreven zij eenigen tijd geleden, in samenwerking met den hun streven zeer gezinden uitgever J. L. van Schaik te Pretoria, een prijsvraag uit „Vir die beste roman in Afrikaans“, ten einde, indien mogelijk, de Afrikaansche literatuur te verrijken met wat overal elders de meest beoefende vorm van letterkunde is, den modernen roman. Een aantal inzendingen kwam binnen en de „keurcommissie“, bestaande uit Dr G. Besselaar, M. S. B. Kritzinger en Dr P. C. Schoonees bekroonde drie romans: „Onder bevooregde mense“ door Marie Linde, „Eenzaamheid“ door Eva Walter en Oogklappe“ door Meg Ross, die allen door van Schaik werden uitgegeven in het keurige gewaad, dat bij den modernen roman behoort.

Zoo werd opnieuw een betekenisvolle stap vooruit gedaan op den weg der ontwikkeling van de Afrikaansche literatuur.

Een van deze romans nu, de laatste, „Oogklappe“ van Meg Ross, ligt voor ons ter bespreking en we willen er gaarne een artikel aan wijden, al was het alleen maar, om belangstelling te tonen in het sympathiek streven dezer Jong-Afrikaners.

De roman zelf verdient trouwens ook onze aandacht wel, al is hij in z'n samenstelling ook betrekkelijk eenvoudig. Hij verwerkt — en daarmee is aanstonds z'n modern type bepaald — een psychologisch gegeven: de karakterontwikkeling van een jong meisje, in en door de verhoudingen van haar leven.

Het meisje, Frieda, is het pleegkind van haar oom, een Duitscher, die jaren geleden zich in Zuid-Afrika vestigde. De vijandschap tegen al wat Duitsch is (de tijd der handeling is de periode van den wereldoorlog) verdonkert de jeugd van het kind en doet haar als een vereenzaamde achterblijven, als haar oom wordt geïnterneerd en in z'n gevangenschap sterft. Duistere elementen steken tijdens z'n afwezigheid, z'n woning in brand en Frieda komt in huis bij een hoogstaande vrouw, Mevr. Steyn, die haar met liefde omringt. Deze vriendelijke houding heeft wel invloed op Frieda, maar de vijandschap, die zij, draagster van een Duitschen naam (Schmidt) overal ontmoet, maakt haar stug en terughoudend, eenzaam ook in haar verdriet. Ze wordt verpleegster en ondervindt al de zwaarte van dien dienst, die nog moeilijker voor haar is door haar tobbigen aard en gereserveerd karakter. Wel vindt ze vrienden: Fred, den zoon

van Mevr. Steyn (die haar, onervarene, redt uit de handen van een verkeerd-bedoelenden man) Betty Marais, een schoolvriendin, die haar huiselijke gezelligheid bereidt in haar vrijen tijd en zuster Saayman, een hoofdverpleegster, maar daartegenover staat weer de voortdurende plagerij der directrice, een verengelschte Afrikaansche, Miss Mc. Murphy (verbastering van: van der Merwe) (Scherp komt in deze figuur uit het antipathieke van de vele eerzuchtige elementen, die hun Afrikaansche afkomst verloochenen om bij de Engelsche bestuurders in het gevele te komen en daardoor in hun gedragingen tegenover ondergeschikten veel hatelijker zijn, dan de Engelschen zelf). In het hospitaal verpleegt ze eerst een jongeman, Strafford, die verliefd op haar wordt, maar sterft, daarna, tijdens een zware grieppepidemie, een onderwijzer, Vermeulen, die haar na z'n herstel ten huwelijk vraagt. Ze heeft door deze omstandigheden wel geleerd zich rekenschap te geven van haar gevoelens voor anderen, maar kan toch niet tot het jawoord komen, onder invloed van autosuggestie. Ze heeft n.l. een gesprek opgevangen, dat haar vader krankzinnig zou zijn en in een der gestichten van het land verpleegd wordt, en nu meent ze, dat ze daarom niet zal mogen trouwen. Ze zoekt den man op, die als haar vader genoemd wordt, meer dan eens, maar zekerheid geven haar die bezoeken niet, wel vermeerdering van haar strijd. Tot, bij haar meerderjarigheid, de huishoudster van haar oom een brief haar doet toekomen, geschreven door haar stervende moeder, waaruit blijkt, dat haar vader sinds lang dood is. De moeder waarschuwt in dien brief op grond van eigen droeve levenservaring tegen „de oogklappe“, die beletten naar alle zijden te zien (men denke aan de oogkleppen der paarden), met welke beeldd spraak bedoeld wordt het gevaar van een te eenzijdig vasthouden aan één inzicht, en dan valt de gunstige beslissing: Frieda trouwt met Vermeulen en wordt gelukkig.

We gaven het verhaal ietwat uitvoerig weer, om den lezer tot oordeelen in staat te stellen. Want, in z'n groei, is dit boek een interessante proeve van ontwikkelende romankunst. Onze eigen literatuur is, om 't zoo te zeggen, een heel eind verder, dan de Afrikaansche, blijkens deze bekroonde proeve is. Want in de compositie vinden we allerlei vervaalde romantiek als uitgangspunt voor psycho-analytische bewerking. De heele geschiedenis met Strafford, den jongen zieke, Vermeulen's lankmoedigheid tegenover haar starvasthouden, welk conflict door het gelukkige briefje wordt opgelost, de historie met de Wet, den verkeerden vriend, het toevallige gesprek over haar vader en haar bezoeken aan den man, dien ze er voor houdt, ze zijn van een romantiek, die in onze romanliteratuur heeft uitgediend. Want de natuurlijke groei, die eisch is voor een juiste psychologische ontleding en voorwaarde voor een daartoe passende stof, komt daardoor in 't gedrag. Het beeld, 't welk men langs den weg van zielkundige waarneming teekenen wil, wordt door zulk een verhoudingen-constellatie, min of meer opzettelijk gekleurd. We hebben dat al meermalen uitvoerig betoogd en de lezer zal dus zonder verdere argumentatie verstaan, wat we bedoelen.

Maar — deze kritiek moge de juiste zijn voor een soortgelijke proeve van onze eigen romankunst, die, veelvuldig beoefend en daardoor snel gegroeid, tot een hoog peil van ontwikkeling als romankunst is gestegen, — voor het onderhavige geval zou ze, zonder meer, zeker onbillijk zijn.

We moeten hier, als trouwens bij alle eerlijke kritiek, rekening houden met de verhoudingen. De Afrikaansche psychologische romankunst is in haar opkomst, begint zich in den allerlaatsten tijd eerst tot vrucht te zetten, en, zoo beschouwd, is deze proeve alleszins verdienstelijk, en, naar ons inzien, ook een bekroning waard. Want er is inderdaad psycho-analyse in de tekening van de Frieda-figuur en nit de bewerking van het verhaal spreekt een juist begrip van de betekenis, die de omstandigheden hebben voor de karakterontwikkeling van een mensch en zijn levenshouding. De centrale gedachte van het boek, in den titel „Oogklappe“ neergelegd en door het verhaal voldoende gedemonstreerd, is in haar wezen voor psychologische ontleding in roman-vorm alleszins geschikt. En dat besef, 't welk de Schrijfter duidelijk blijkt te bezitten, is onzerzijds argument voor waardeerende belangstelling. Daar komt nog bij, dat een neven-historie van het verhaal, de geschiedenis van Bettie en haar verlovings met Fred, heel goed de leidende gedachte van het boek draagt: want het niet luisteren naar de stem van het hart, doch vasthouden aan idee-fixe, doet deze verlovings mislukken; en het lijden van Bettie, bij de bewust-wording van haar fout, is, als tegenhanger van het geluk van Frieda, opnieuw de duidelijk sprekende tekening van het gevaar der „oogklappe“....

Zoo gezien, komt, naar wij meenen, de juiste waarde van dezen roman voor onze aandacht te staan: zich ontwikkelende psychologische romankunst, die nog niet vrij is van steun-van-buitenaf, maar toch al duidelijk tot goede vrucht zich zet. En tot welk een bloei deze Afrikaansche romankunst komen kan, toont een boek, als door een der leiders van de beweging geschreven, de mooie roman van Dr van Bruggen: „Ampie“. Menschen

als deze voorganger, die bewijzen zoo ten volle de kracht der psychologische romankunst te verstaan en haar in de eigen taal zoo voortreffelijke gestalte te geven, kunnen zich vormende talenten als dat van Meg Ross ongetwijfeld in de goede richting leiden. 't Was juist de bedoeling der prijsvraag jongere krachten op te sporen en zich te doen uiteten en alszoodanig is de roman dien we bespraken, een verblijdend resultaat.

Jammer, dat niets van de christelijke levensgedachten van het Afrikaansche volk uit dit verhaal blijkt. Juist in de Afrikaansche literatuur kan de christelijke roman zich ontwikkelen, omdat hij in de Afrikaansche volksziel een zeer rijken voedsel-bodem vindt.

C. T.

PERS-SCHOUW.

Over de Synode en de pers.

We beginnen ons overzicht dezen keer met een uitspraak, niet over Dr G. of de Synode, maar met een uitspraak over de uitspraak. In Den Haag heeft Dr Douma een bezoek gehad van „De Avondpost“, die hem graag eens wilde nithooren. Tot ons bijzonder genoegen heeft Dr Douma de opvoeding der „neutrale“ pers ter hand genomen en haar inplaats van nieuwtjes, een welverdiende afstraffing gegeven. Het blad is evenwel daarmee niet tevreden, en laat nu eens zien, hoe „neutraal“ het is, door volgende introductie van een inzender, die — natuurlijk — wel te vinden was. Het blad schrijft boven diens epistel:

Wij onderbreken ditmaal even de reeks artikelen van mevrouw Hania van Weidum om plaats te maken voor een artikel dat ons van Gereformeerde zijde uit 's-Gravenhage bereikt.

Wij vinden daar temeer reden toe wij wij in ons avondblad van Dunderdag j.l., naar aanleiding van een onderhoud met Dr Douma wijzen moesten op de minime belangstelling in de Gereformeerde kringen van Den Haag voor de zaak-Geelkerken en het weinig actief medeleven.

Wanneer wij onderstaand artikel mogen beschouwen als een eerste symptoom in de richting van het initiatief, dan achten wij ons gelukkig het onze daartoe te hebben bijgedragen. Ook in deze mag men niet zijn gelijk een vreemde in Jeruzalem.

Wel, wel, „De Avondpost“ gelukkig, omdat men kan meewerken in de richting van het „initiatief“. Dan willen ze nog anderen wijs maken, „neutraal“ te zijn. O heerlijke regententijd, die niet iedereen halfwas van hapensnap-wetenschap een pen in de hand gaf.

En dit, terwijl men weet, af en toe zelf de dupe te worden van minderwaardig gedoe. Is niet de „N. R. Ct.“ erin geloopen (de Synode was wijzer) door een artikel te plaatsen van „Sluis“ en „De Telegraaf“ eveneens door een publicatie te geven alweer van „Sluis“, die een telegram aan de Synode heette verzonden te hebben, waarin op hoogen toon „geëischt“ werd, onderzoek te doen naar een klacht tegen enkele Synodelen? Wat „Sluis“ beteekent, is niet onbekend gebleven. Dr Waterink deelt in „Geref. Theol. Tijdschr.“ mee:

Dit telegram werd aan het kantoor te Amsterdam verzonden. Maar de afzender gaf een valschen naam op. Intusschen is het niet onbekend, wat die naam beduidt. Hij gaf ook een valschen adres op. Helden zijn het! Zelfs onder aan een telegram-formulier durfden men zijn juiste adres niet te zeggen!

Inderdaad: Sine Legibus Veteranorum Integri Sumus. S. L. V. I. S.

Op deze manier kan men iedereen belasteren.

Sapientia sat. De bewerkers van dit bedrijf weten nu, dat ze bekend zijn. En de „groote“ benevens „neutrale“ pers weet, dat ze voor den mal gehouden is, en voor riool zonder sluis gebruikt werd door „Sluis“. Ieder blad krijgt de inzenders, die het verdient. En waar geen sluis is, daar is „Sluis“. Dr Waterink, weer in „Geref. Theol. Tijdschr.“ typeert aldus hun werk (en hij zegt nog lang niet alles, als hij beschrijft, hoe er gewerkt is in de dagen van de kwestie-G. in Amsterdam).

Het schrijven van beleedigende anonieme, of nog liever pseudonieme brieven.

Het volgen op straat van hen, die men „verdacht“ iets tegen Dr G. te ondernemen.

Het plagen van eenige vooraanstaande figuren, b.v. door het valschen invullen van intekenbiljetten voor allerlei doeleinden en dergelijke.

Het verzenden van valsche telegrammen, waardoor de menschen op kosten werden gejaagd, en somwijlen de wonderlijkste dingen hadden kunnen gebeuren, wanneer men niet op zijn qui vive ware geweest.

Het verspreiden en gelooven van de meest wonderlijke en evident lasterlijke berichten en geruchten.

Wierook heeft een doordringenden geur. Maar wij gelooven niet, dat zelfs de wierookwalmen, waarmee men Dr G. heeft omweldt, hem verblind hebben af en toe bij zichzelf iets te constateeren, dat bij gewone menschen in gewone tijden de onwillekeurige betuiging uitlokt: Il pue moi. Intusschen hebben wij het uit zijn mond niet gehoord.

Dr Geelkerken, zijn volgelingen, en de „wetenschap“.

Het is in gewone tijden misdadig, publiek iemands

niet-wetensnoodig is. het ook nu om de wetneerd: en actie tegenredden. Nu geding brer van besche des volks.

Wij gaaranzelend.

Eerst mo in „Noord-Imanier, wa ren en betpelijk terre

En h daarop geuit wetenschamen somedens de 5 punt dat rapport de

Maar is heeft gele win ze om beslagen

Geheurt warring E Dr Geelkerklarheid

In het „C

Dat Dr de slang, twijfel tre gronden dat een ge aanzien v Schrift, di schijnt, to ende uit die hij an andere pla tgezag d uitlegging

Woord Ge eene opva gingskrach zwichten, bereid m te handel

Hij is nie dwonge te wijken men, een der H. S mte licht bewijs, da uitlegging, wat „He

Er is r als op er uitlogg Dr G. de in twijfel plaats te nemen, ni om er he ten alwee dig, maar niet gaat om twijfel

Het loon welke e o heid der bi in den stee in dit blad weging van

geroep v Schrift-insp ten van Hetzelfde v aan de in tusschen „J ding“. Ov nisch“ schp

Kbl. v. Dr

Hierna dordad r usch of r zju Schri is uitga

Deze v erg gemak dienen als lificeeren

een zekern zoekt of i de juiste i anders, d de zijde

Wie ocl geponeerd inderdaad staan. Dat bewijs

Na objec weerd heef

Dat der mechanisch toch raak der H. S geven en